

LBRIS

We know
books

ANDREEA ROXANA RĂCEANU

RELAȚII PUBLICE ÎN DOMENIUL SĂNĂȚĂȚII

**PROCES, COMUNICARE MEDIATĂ,
PREVENIRE A RISCURILOR**

{abordare strategică, etică, proactivă, responsabilă}

TRITONIC

Tritonic Books

București – 2024

CUPRINS

Lista figurilor	10
Introducere	11

PARTEA I

**SPECIFICUL RELAȚIILOR PUBLICE ȘI
APLICABILITATEA LOR ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII**

Introducere	23
1. Încadrare conceptuală și contextualizare a relațiilor publice în domeniul sănătății	26
1.1 Specificul relațiilor publice în domeniul sănătății	26
1.2. Provocări specifice în domeniul sănătății și nevoia de relații publice profesionale	30
1.2.1. Grad ridicat de interes și sensibilitate pentru aria sănătății	31
1.2.2. Alfabetizare medicală scăzută a publicului larg	33
1.2.3. Cadru de reglementare restrictiv pentru comuni- carea în sănătate	36
1.2.4. Comunicarea mediată actuală – avantaje și riscuri pentru sectorul sănătății	39
2. Relațiile publice în domeniul sănătății – un proces de comunicare cu valențe multiple	41
2.1. Maparea actorilor relevanți în sectorul sănătății și a rețelelor de relații între aceștia	41
2.2. Arii de intervenție în activitatea de relațiile publice în domeniul sănătății	44
2.3. Conturarea activității de relații publice în domeniul sănătății	50
2.3.1. Activitatea de relații publice – beneficiari și presta- tori în domeniul sănătății	50
2.3.2. Rezultate vizate în relațiile publice din sănătate	52
2.3.3. Activități specifice în relațiile publice în sectorul medical	55

3. Modele de comunicare și relații publice și importanța comunicării etice în domeniul sănătății ...	58
3.1. Manipulare versus comunicare bazată pe etică în domeniul sănătății	59
3.2. Informarea publică și domeniul sănătății	62
3.3. Persuadarea științifică (comunicarea bidirecțională asimetrică) în domeniul sănătății	64
3.4. Comunicarea partenerială în domeniul sănătății	66
3.5. Comunicarea multidirecțională	66
4. Algoritmul activităților de relații publice în domeniul sănătății	68
4.1. Analiza și înțelegerea situației de comunicare și relații publice	70
4.2. Maparea categoriilor de public și a canalelor de comunicare cu acesta: aplicații în domeniul sănătății	72
4.3. Obiective SMART	75
4.4. Strategie, tactici și acțiuni	76
4.5. Evaluarea relațiilor publice	81
5. Ghid general pentru activitatea de relații publice în domeniul sănătății	83
5.1. Gestionarea relațiilor publice cu ajutorul echipei interne	83
5.2. Externalizarea serviciilor de relații publice	86
5.3. Relații publice derulate la nivel individual	87

PARTEA A II-A

COMUNICAREA MEDIATĂ ȘI RELAȚIILE PUBLICE ÎN DOMENIUL SĂNĂȚĂȚII

Introducere	95
6. Premise ale comunicării mediate	97
6.1. Comunicarea mediată – un tablou general	97
6.2. Rolul dual al actorilor mass media: public și canal în activitatea de relații publice	100
7. Modelul PESO – un instrument pentru comunicarea mediată în era digitală	105

7.1. Modelul PESO – prezentare generală	105
7.2. Media contra cost (paid media)	106
7.3. Earned media	110
7.4. Owned media	112
7.5. Shared media și valorificarea social media	114
7.6. Mixul PESO și activitatea de relații publice în domeniul sănătății	117
8. Premise relevante în articularea eficientă a comunicării mediate în domeniul sănătății	120
8.1. O realitate, mai multe interpretări	121
8.2. Principiul obiectivității și funcția de informare în comunicarea mediată	123
8.3. Criteriul necesității și comunicarea mediată în domeniul sănătății	124
8.4. Criteriul relevanței și comunicarea mediată în domeniul sănătății	127
8.5. Criteriul actualității și comunicarea mediată în domeniul sănătății	129
8.6. Componenta emoțională și comunicarea mediată în domeniul sănătății	131
9. Instrumentar clasic în relațiile cu mass media	135
9.1. Purtătorul de cuvânt	135
9.2. Comunicatul de presă	137
9.3. Conferința de presă	139
9.4. Declarația de presă	142
9.5. Interviu de presă	143
10. Relațiile publice în mediul online	144
10.1. Asumarea comunicării bidirecționale în care publicul are putere extinsă	144
10.2. Canale de comunicare online relevante în relațiile publice în domeniul sănătății	150
10.3. Bloggerii, vloggerii, influencerii și comunicarea mediată în aria sănătății	154
11. Relații publice și comunicare mediată – scurtă listă de verificare	160

PARTEA A III-A

**RELAȚIILE PUBLICE ȘI ABORDAREA
PREVENTIVĂ A SITUAȚIILOR DE RISC PENTRU
ACTORII DIN DOMENIUL SĂNĂȚĂII**

Introducere	167
12. Coordonate ale intervențiilor de relații publice în domeniul sănătății în situațiile de risc	170
12.1. Premise ale relațiilor publice în domeniul sănătății în situații de risc	170
12.1.1. Două tipuri de comunicare de risc în domeniul sănătății	171
12.1.2. Elemente de fundamentare a relațiilor publice de risc în domeniul sănătății	179
12.2. Decizii ce fundamentează relațiile publice în situații de risc în domeniul sănătății	180
12.2.1. Tipul abordării: strategic sau non-strategic, proac- tiv sau reactiv	181
12.2.2. Tipul intervențiilor de relații publice în situații de risc pentru actorii din sănătate	183
12.2.3. Oportunitatea intervenției, resursele disponibile și responsabilii desemnați	189
12.2.4. Viziunea referitoare la situațiile de risc	190
13. Dimensiunea acțională a intervențiilor de relații publice în situații de risc în domeniul sănătății	192
13.1. Tablou general al demersurilor de relații publice în cazul situațiilor de risc	192
13.1.1. Intervenții strategice proactive de relații publice în situații de risc în domeniul sănătății	193
13.1.2. Intervenții strategice reactive de relații publice în situații de risc în domeniul sănătății	195
13.1.3. Intervențiile non-strategice în situații de risc în domeniul sănătății	198
13.2. Planul de management al comunicării în situațiile de risc în domeniul sănătății	199
14. Scanarea și analiza riscurilor ca premisă strategică în activitatea de relații publice în domeniul sănătății	204

14.1. Factori care contribuie la potențialul riscurilor de comunicare în domeniul sănătății	204
14.2. Surse de risc în sectorul medical din perspectiva relațiilor publice	207
14.2.1. Surse interne de risc pentru actorii din domeniul sănătății	208
14.2.2. Surse externe de risc pentru entitățile din domeniul sănătății	208
14.3. Intenționalitatea generării situațiilor de risc în domeniul sănătății	211
14.4. Procesul de scanare și analiză a riscurilor în domeniul sănătății	214
14.4.1. Arii de scanare și analiză a situațiilor de risc	215
14.4.2. Instrumentalizarea analizei riscurilor pentru actorii din sănătate	217
15. Intervenții de relații publice la nivel intern în situațiile de risc în domeniul sănătății	222
15.1. Coordonate ale intervențiilor de relații publice la nivel intern pentru situații de risc	223
15.2. Capitalul de încredere, reputație și relații pozitive cu publicul intern	226
15.3. Potențialul de risc la nivel intern în domeniul medical	228
15.3.1. Palierul operațional	229
15.3.2. Publicul intern ca factor generator al situațiilor de risc	231
15.4. Pregătirea publicului intern pentru preîntâmpinarea și gestionarea situațiilor de risc	235
16. Intervenții de relații publice la nivelul mass media privind situațiile de risc în domeniul sănătății	238
16.1. Dimensiuni ale intervențiilor la nivelul mass media în situații de risc în aria sănătății	238
16.2. Comunicarea mediată în situații de risc – între necesitate și impuls nejustificat	243
16.3. Purtătorul de mesaj oficial în cazul situațiilor de risc	247
17. Îndrumar sintetic pentru relații publice eficiente în cazul situațiilor de risc pentru actorii din domeniul sănătății	251
Anexă	257
Bibliografie	261

LISTA FIGURILOR

Nr.	Titlu	Pag.
Partea I		
Fig. 1.	Provocări specifice în reaçiile publice în domeniul sănătății	31
Fig. 2.	Maparea stakeholderilor din sănătate și a rețelelor de relații dintre aceștia	42
Fig. 3.	Ariile de intervenție prin relații publice în domeniul sănătății	44
Fig. 4.	Etape și elemente ale acțiunilor de relații publice	68
Fig. 5.	Tablou general al activității de comunicare și relații publice	69
Fig. 6.	Roata lui Bernstein – instrument în maparea categoriilor de public și a canalelor de comunicare cu acesta	73
Partea II		
Fig. 7.	Comunicarea directă și comunicarea mediată	97
Fig. 8.	Tablou general al comunicării în relațiile media	100
Fig. 9.	Mass media – public și canal. Comunicarea în doi pași	103
Fig. 10.	Modelul PESO	105
Fig. 11.	Importanța tripartită a componentei emoționale în generarea și transmiterea conținuturilor media	132
Partea III		
Fig. 12.	Comunicare și relații publice în situații de risc în domeniul sănătății	172
Fig. 13.	Elemente definitorii ale intervențiilor de relații publice în raport cu situațiile de risc	179
Fig. 14.	Nivel de referință (intern/extern) pentru surse cu risc și tipuri de intervenții de relații publice	183
Fig. 15.	Tipuri de intervenții de relații publice în sectorul medical (strategice și non strategice, proactive și reactive, la nivel intern sau extern, raportat la cauzele interne și externe)	187
Fig. 16.	Tablou general al demersurilor de relații publice în cazul situațiilor de risc	192
Fig. 17.	Paliere de manifestare a surselor de risc în sectorul sănătății din perspectiva relațiilor publice	207
Fig. 18.	Arii ale intervențiilor de relații publice la nivelul publicului intern (angajați, colaboratori, parteneri)	224
Fig. 19.	Relevanța tripartită a mass media în relațiile publice și comunicarea de risc pentru actorii din sănătate	238

PARTEA I

SPECIFICUL RELAȚIILOR PUBLICE ȘI APLICABILITATEA LOR ÎN DOMENIUL SĂNĂȚĂȚII

SPECIFICUL RELAȚIILOR PUBLICE ȘI APLICABILITATEA LOR ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Introducere

Activitatea de relații publice în domeniul sănătății a cunoscut o continuă dezvoltare în ultima decadă, așa cum arată mai mulți autori contemporani (Foster, 2014; Gill, 2014; Wright et al., 2012), și este de așteptat să capete tot mai multă relevanță în perioada următoare. Presiunea la nivelul entităților care oferă servicii de sănătate de importanță ridicată pentru societate face ca investiția în activitatea de comunicare și relații publice să capete o valoare crescută, aducând beneficii strategice, pe termen mediu și lung.

Relațiile publice în domeniul sănătății constituie un proces de *comunicare strategică* al cărui rezultat principal se măsoară la nivelul *reputației, încrederii și relațiilor parteneriale* pentru entitățile care aleg să le folosească. Relațiile publice pot avea patru mari zone de intervenție: (1) în scopul *promovării* entității medicale, (2) în scopul *gestionării riscurilor și situațiilor problematice* la care este expusă aceasta, (3) în scopul *educării publicului*, sporind gradul de cunoaștere a acestuia privind aspecte de interes din zona medicală și (4) în scopul *susținerii cercetării, dezvoltării sau construcției*, contribuind la identificarea și implementarea de soluții necesare în sectorul sănătății. Așadar, relațiile publice contemporane nu se structurează doar ca demers de promovare sau gestionare a daunelor de imagine, în interesul entității medicale care comunică, ci reprezintă un efort amplu, cu rezultate pe ter-

men mediu și lung, în beneficiul tuturor părților implicate. Ca proces de comunicare strategică, relațiile publice pot contribui îmbunătățirea sănătății publice prin acțiuni menite să genereze *schimbări dezirabile și benefice* în aspecte legale de sănătate, cu *impact pozitiv* la nivelul publicului vizat și al societății în ansamblu.

De-a lungul anilor, practicile de relații publice au primit valențe variate. O lungă perioadă acestea au fost asociate preponderent cu tacticile *manipulative* și *propagandistice*, menite să aducă avantaje de imagine și să mușamalizeze „adevăruri incomode”, păstrând informațiile și situațiile negative departe de atenția publicului sau minimizându-le efectele negative. *Relațiile publice contemporane* stau sub semnul *transparenței și responsabilității* și sunt ghidate de *coduri deontologice* solide. *Activitățile actuale* din această arie a comunicării, inclusiv pentru entitățile din domeniul medical, implică participarea profesioniștilor din relații publice în *deciziile* luate la nivel managerial superior, influențând schimbări organizaționale majore, în funcție de situație, și contribuind la rezultate cu impact pe termen mediu și lung, în beneficiul entității care comunică, dar și al publicului vizat de aceasta (Foster, 2014).

Activitatea de relații publice acoperă o gamă largă de servicii și face apel la instrumente variate, intersectându-se astfel pe alocuri cu alte arii ale comunicării, precum: *marketing-ul* (pe componenta promovării, fidelizării clienților și atragerii de suport), *publicitatea* (în obiective legate de vizibilitate) sau *lobby-ul* (în comunicarea cu publicul de la nivel decizional politic). În era digitală, comunicarea online a pătruns în toate zonele de activitate enumerate anterior, ceea ce face dificilă uneori distingerea specificității și granițelor între acestea.

Relațiile publice pot avea drept beneficiari *actorii organizaționali* (de exemplu, spitale, clinici, farmacii) sau *individuali* (medici, terapeuți). Acestea pot fi *implementate intern* (departament sau responsabil de relații publice, angajat) sau pot fi

externalizate (către agenții de relații publice, consultanți sau practicieni în domeniu) sau, în funcție de buget, se poate apela la ambele variante. De asemenea, în funcție de competențele și pregătirea personală, cel puțin la nivel individual, activitatea de relații publice se poate gestiona și în nume propriu pentru obiective mai restrânse (de exemplu, prezența online a medicilor care doresc să își sporească vizibilitatea, reputația și capitalul relațional).

Secțiunile din această primă parte a cărții sunt dedicate înțelegerii relațiilor publice în general și a modului în care acestea pot fi valorificate pentru o comunicare strategică în domeniul medical. Conținutul acestei prime părți va evidenția *specificul relațiilor publice* în aria sănătății, cu *provocările și valorile* asociate, tipul de *activități particulare* și de *rezultate vizate* și *algoritm*ul de lucru și de structurare a activităților de relații publice din sectorul medical.

1. ÎNCADRARE CONCEPTUALĂ ȘI CONTEXTUALIZARE A RELAȚIILOR PUBLICE ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

1.1. Specificul relațiilor publice în domeniul sănătății

Relațiile publice constituie „un proces de comunicare strategică menit să construiască relații mutual avantajoase între organizații și publicurile acestora” (Public Relations Society of America, n.d.-a). Conform definiției propuse de *Institute of Public Relations*, relațiile publice înseamnă „reputație, respectiv rezultatul a ceea ce facem, a ceea ce spunem și a ceea ce spun alții despre noi. Practica relațiilor publice caută să obțină reputație cu scopul de a câștiga înțelegere și sprijin și de a influența opinia și comportamentul publicului” (Pricopie, 2006, p. 33). Conform *International Public Relations Association*, „practica relațiilor publice este *arta și știința socială* a analizării unor tendințe, a anticipării consecințelor, a consilierii liderilor organizației și a implementării programelor de acțiune planificate care vor servi atât interesele organizației, cât și acelea ale publicului” (Pricopie, 2006, p. 31).

Relațiile publice au *zone de intersecție* multiple cu *alte activități din sfera comunicării* (publicitate, marketing, lobby, advocacy) și apelează uneori la instrumente similare, însă acestea nu se confundă și nici nu sunt subsumate acestora, rolul lor reflectându-se în reputația, încrederea și relațiile pe care le generează și le întrețin (Wilcox et al.; 2023; Aldoory, 2014; Theaker, 2020; Iacob et al., 2011; Pricopie, 2006;). La fel ca *publicitatea*, relațiile publice pot atrage vizibilitate (apelând la instrumente de *publicity*) și pot gestiona imaginea organizației, fără însă a se limita la scopuri de acest fel. Spre deosebire de

publicitate (folosită îndeosebi cu rol tactic), relațiile publice au rezultate pe termen mediu și lung și operează cu realități obiective, prezentate publicului în mod transparent. Asemenea *marketingului*, relațiile publice pot atrage suportul și interesul publicului și se fundamentează pe o înțelegere cu privire la audiență/public și la contextul comunicării. Ca rezultat colateral, relațiile publice pot genera și vânzări și o dinamică favorabilă a poziționării pe piață însă, spre deosebire de *marketing*, relațiile publice accentuează componenta relațională și găsirea punctelor de intersecție cu interesele și așteptările reale ale publicul, încercând să vină în întâmpinarea acestora și nu le instrumentează în slujba maximizării profitului financiar sau pentru alte beneficii proprii entității comunicatoare. Similar activităților de *lobby* și *advocacy*, relațiile publice apelează la realizarea de studii bine documentate, întocmirea de rapoarte și conținuturi relevante variate, mediază în relația cu publicul vizat, inclusiv cel guvernamental sau politic. Însă spre deosebire de activitățile de publicitate, *marketing*, *lobby* și *advocacy*, cele de relațiile publice nu pledează preponderent în interesul entității în slujba căreia sunt derulate, ci acționează echilibrat între nevoile și dezideratele acesteia și cele ale publicului țintă, încercând să aducă înțelegere reciprocă și rezultate avantajoase de ambele părți, printr-o abordare partenerială.

Așa cum a fost subliniat de Harlow, relațiile publice constituie o *funcție a managementului*, presupunând un efort susținut și o implicare constantă a echipei de relații publice, în special în deciziile importante ale organizației (Iacob et al., 2011, pp. 18–19). Rezultatul generat se reflectă pe termen mediu și lung în bunul mers și în rezultatele activității organizaționale per ansamblu. În domeniul medical, rolul relațiilor publice este unul important (Aldoory, 2014; Foster, 2014; Gill, 2014; Guy et al., 2007; Lewton, 1995; Omilion-Hodges, 2014; Tengilimoglu et al., 2007), și reflectă foarte bine funcție de management a relațiilor publice (Gill, 2014). Activitatea de